

Verborgen sprookjestuin

Verscholen achter hotel De Lunterse Boer in het buitengebied van Lunteren ligt pinetum De Dennenhorst. Dit tachtig jaar oude, bosachtige park is bijna zes hectare groot. Het bestaat uit een collectie van zo'n duizend verschillende naaldbomen en coniferen, waaronder tal van kerstbomen in reuzeformaat. Coniferenspecialist Martin Heutink kent hier elke boom.

TEKST: ANNEMARIE GÖRTS FOTO'S: HANNEKE REIJBROEK

A vertical photograph of a large, mature pine tree trunk with rough, reddish-brown bark. The trunk is the central focus, extending from the bottom to the top of the frame. To the right, a small, light-colored wooden birdhouse is mounted on the trunk. The birdhouse has a dark circular entrance hole. The background is filled with the dense, green needles of other pine trees, creating a soft, dappled light effect. The ground at the bottom is covered in brown pine needles and some small twigs.

De Dennenhorst heeft een bosachtige sfeer met prachtige lichtval, zoals te zien is bij deze *Pinus strobus* (weymouthden).

‘Ik vind het belangrijk dat coniferen de ruimte krijgen die ze verdienen.’

Picea jezoensis var. *jezoensis* (Yedo-spar)

Martin Heutink bracht in drie jaar tijd elke boom in pinetum De Dennenhorst op naam.

A

ls plantentaxonom, gespecialiseerd in coniferen kreeg Martin in 2013 een fantastische klus. Bij de grootscheepse renovatie van De Dennenhorst - die na jaren van verwaarlozing was overwoekerd door bramen en varens - werd hem gevraagd alle bomen weer op naam en in kaart te brengen. Een kolfje naar de hand van deze coniferenkenner die van jongsaf aan al geboeid is 'door de subtiele variaties in groen' van deze plantengroep

(waartoe wetenschappelijk gezien ook de naaldbomen horen).

„Het onderscheiden van de verschillende soorten en cultivars is een soort geheim dat je probeert te ontrafelen”, vertelt Martin, terwijl we op een zonnige middag in september aan een picknicktafel in het pinetum zitten. „Ik heb hier voor duizend verschillende bomen gestaan om te kijken ‘wat is dit?’. Voor tachtig procent had ik de kennis paraat, voor twintig procent was het een interessante puzzel.” Aan de hand van verschillende oude en gedigitaliseerde kaarten van het pinetum, een long list van het bomenbestand en de hier en daar aanwezige labels en etiketten aan de boom ging hij aan de slag. Drie jaar deed Martin over de klus. Nu is de database op orde, is er een actuele digitale kaart en is 97% van alle bomen voorzien van een etiket met de juiste naam. „In ieder geval heeft niemand gemeld dat er een naam fout is”, grapt Martin.

Kabouters

Een week eerder, aan de telefoon, beschreef Martin het pinetum al lyrisch: „Het is echt een verborgen sprookjestuin, heel sfeervol. Je loopt door een poortje achterlangs en ineens ben je in een sprookjeswereld, zo lijkt het wel.” Nu twijfelt hij of het woord sprookjestuin wel in het artikel moet. „Zeg liever maar dat het hier betoverend is, niet alleen bij zonnig weer maar óók als het vochtig is. De lichtinval is hier heel mooi, bijna mysterieus. Op één plek in het pinetum lijken 's avonds de kabouters wel bij elkaar komen. Maar schrijf dat maar niet op, want dat klinkt zo kinderlijk.”

Inderdaad is De Dennenhorst bijzonder sfeervol. Door de ruime opzet komen de volgroeide bomen goed tot hun recht, waarbij de enorme variatie in groeivorm opvalt. Ook de doorkijkjes, de glooiingen in het terrein en de kleurcontrasten van de coniferen zijn prachtig. Paden slingeren tussen de bomen door waardoor het bij elke bocht spannend is wat daarachter weer te zien is. Tijdens de rondleiding die Martin me geeft, struinen we hier en daar ook door heide en over zacht verend mos om bepaalde bomen van dichtbij te bekijken. Een paar keer zien we schapen tussen de bomen lopen. Die zorgen voor de begrazing - wat scheelt in het onderhoud van het pinetum - én voor een heel nostalgisch beeld.

Soft pines

De Dennenhorst herbergt tal van bijzondere volwassen bomen die je volgens Martin elders in Nederland zelden tegenkomt. Zoals de exotische *cunninghamia*, met naalden die van plastic lijken en met aan het eind van de twijgen kleine, hangende, ronde kegels (coniferen dragen kegels, alleen

Historie

Pinetum De Dennenhorst is het levenswerk van Ir. H. L. Dinger (1897-1985). Begin jaren '30 kocht hij het perceel grond - toen nog een heidegebied met hier en daar grindgaten - om er in de daarop volgende vijftig jaar een enorme collectie coniferen en naaldbomen te planten. Na zijn dood werd het pinetum jarenlang beheerd door een gepassioneerde vrijwilliger; nadat ook hij overleed, raakte het in verval en werd het perceel overwoekerd door bramen. Ruim tien jaar geleden werd besloten De Dennenhorst te renoveren. Het pinetum valt nu onder de hoede van drie kleinkinderen van de stichter; sinds 2006 helpt de stichting Vrienden van het Pinetum hen mee De Dennenhorst in stand te houden.

Deze imposante *Sequoiadendron giganteum* (mammoetboom) is een van de reuzen van het pinetum.

1

2

3

Bijzondere coniferen

1 *Cryptomeria japonica* 'Cristata' (Japanse ceder met een hanenkam) - De vergroeiingen in de vorm van een hanenkam doen het goed in kerstschikkingen. **2** *Chamaecyparis pisifera* 'Stricta Lutescens' - Deze sawara-cipres heeft een mooie fris groene tint. **3** *Cunninghamia lanceolata* (Chinese cunninghamia) - De naalden van deze exotische Chinese naaldboom lijken wel van plastic. **4** *Thujaopsis dolabrata* (hiba-cipres) - Deze langzaam groeiende conifeer is enigszins bonte en heeft glanzende schubben met een opvallend wit waskenmerk aan de onderkant. **5** *Pinus armandii* (Chinese witte den) - Deze 'soft pine' heeft lange, zachte naalden in een mooie grijsgroene tint. Ook de (later afhappende) kegels zijn decoratief. **6** *Picea abies* 'Acrocona' - Bij deze fijnspar staan de kegels aan het eind van de twijg.

4

5

6

Kerstgroen uit eigen tuin

Wil je jaarlijks kerstgroen uit eigen tuin knippen? Onderstaande, niet al te snel groeiende coniferen geven volgens Martin een mooie variatie, waarvan je jaarlijks wel een paar takken kunt snoeien. Voor aanschaf en plantadvies kun je terecht bij verschillende gespecialiseerde coniferenkwekers in Nederland en het betere tuincentrum.

***Abies procera* 'Glauca Prostrata'** > Een liggende vorm van de edele zilverspar.

***Chamaecyparis obtusa* 'Nana Gracilis'** > Waaivormige cultivar van de hinoki-cipres.

***Cryptomeria japonica* 'Cristata'** > Cultivar van de Japanse ceder met een hanenkam, gewaardeerd in kerststukken.

***Pinus parviflora* (Japanse witte den)** > Een soft pine met niet al te lange naalden voor een middelgrote tuin.

***Thuja plicata* 'Irish Gold'** > Een fel gele vorm van de reuzenlebensboom, groeit wel iets harder.

***Thujaopsis dolabrata* 'Variegata' (bonte hiba-cipres)** > Een bonte, glanzend geel-groene conifeer met bijzonder mooie witte wastekening aan de onderkant.

dennen dragen dennenappels, leer ik). „Deze komt uit een milder klimaat. Als je eronder gaat staan en je kijkt naar boven dan is het net alsof je in de tropen bent”, aldus Martin. Heel bijzonder is ook *Picea torano* (Japanse spar) - ‘een stoere boom met stevige naalden en voor zover bekend de grootste van Nederland’ - en *Picea jezoensis* var. *jezoensis* (Yedo-spar) - ‘een zeldzaamheid met oranje witte twijgen en takken die breed uitwaaieren’. Vanwege zijn grootte is deze soort niet geschikt voor de gemiddelde particuliere tuin maar dat geldt voor veel bomen hier. De hoogste boom in het pinetum - de tweede dikste van Nederland! - is een *Abies grandis* (reuzenzilverspar) van circa 30 m hoog, die zelfs nog boven de imposante *Sequoiadendron giganteum* (mammoetboom) uittoert.

Kerstboom

Martin wijst me onvermoeibaar op allerlei bijzondere bomen en legt uit hoe je de diverse soorten coniferen en naaldbomen kunt herkennen. Maar ook zonder kennis van al deze bomen is het pinetum prachtig! Ik leer van hem dat dennen zoals *Pinus armandii* (Chinese witte den) en *Pinus strobus* (weymouthden) tot de soft pines behoren, die met hun lange naalden zacht aanvoelen, in tegenstelling tot andere soorten *Pinus* met harde, stugge naalden. En wist je dat het geslacht *Picea* (waartoe onze klassieke kerstboom behoort, die overigens geen ‘oh dennenboom’ maar ‘oh sparrenboom’ is) te herkennen is aan zijn stekelige, spitse naalden op een bladkussen. Dit in tegenstelling tot soorten uit het geslacht *Abies* (zoals *Abies procera* en *Abies nordmanniana* die met kerst respectievelijk worden aangeboden als nobilis- en nordman-zilverspar), die afgeronde naalden aan een ‘zuignap’ hebben en minder prikken als je ze optuigt voor de kerst.

Chamaecyparis-bos

Hier en daar zijn coniferen in mooie kleurgroepen bij elkaar gezet - zoals bij de groep gele taxussen - en soms staan er coniferen van hetzelfde geslacht bij elkaar zoals bij het kleurrijke ‘*Chamaecyparis*-bos’. Hier staan allerlei soorten en cultivars in gele, groene en blauwe tinten door elkaar. Als ik Martin vraag of hij het als coniferenexpert niet jammer vindt dat bij veel tuinliefhebbers coniferen tegenwoordig niet meer populair zijn, moet hij daar even over nadenken. Dan zegt hij: „Ik vind het belangrijk dat coniferen de ruimte krijgen die ze verdienen. Op een landgoed als in Downton Abbey komen de imposante ceders prachtig tot hun recht, maar ook voor een kleine tuin of balkon zijn er veel verrassende coniferencultivars te vinden.” Als je op zandgrond tuiniert en wilt kijken wat er zoal mogelijk is, dan is het volgens Martin bijzonder de moeite waard eerst een bezoek aan De Dennenhorst te brengen. „Je kunt hier heel goed zien welke coniferen het goed doen op zandgrond.”

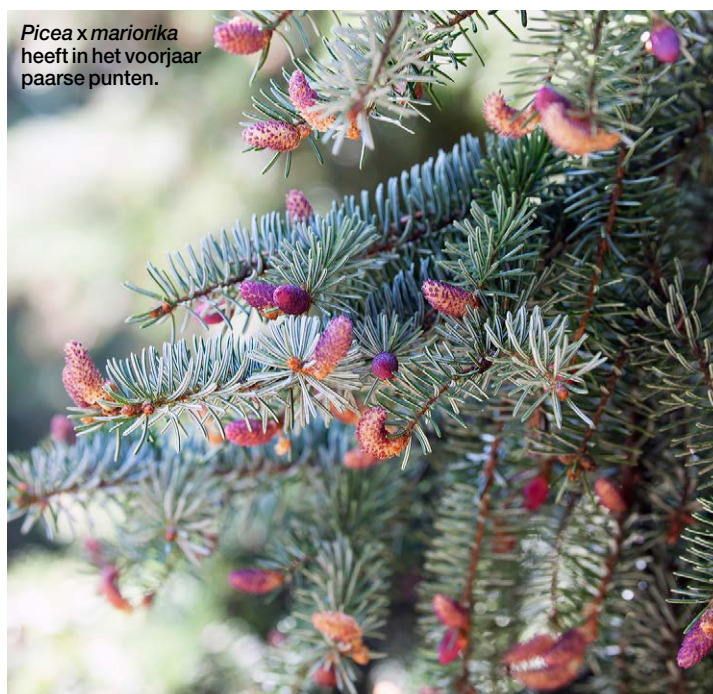
Als de rondleiding bijna ten einde is, ontdekt Martin ineens iets vreemds; midden op het pad ligt een dennenappel die hier niet hoort. „Hé, deze is van de *Pinus armandii* aan de andere kant van het pinetum. Hoe die nou hier terecht komt?” Als we even later weer uitkomen bij de picknicktafel waar onze wandeling begon, ben ik verbaasd. Door de slingerende paden in het pinetum ben ik helemaal gedesoriënteerd geraakt. „Je bent niet de enige die geen idee heeft waar hij zich bevindt”, reageert Martin. „Dat heb ik zelf niet, want aan elke boom kan ik hier zien waar ik ben.”

‘Op één plek in het pinetum lijken ’s avonds de kabouters wel bij elkaar te komen.’

Op aanvraag verzorgt Martin eendaagse cursussen in het pinetum voor wie coniferen wil leren herkennen.

Picea x mariorika heeft in het voorjaar paarse punten.

Op bezoek

Pinetum De Dennenhorst

Ingang: achter hotel/restaurant de Lunterse Boer, Boslaan 87, Lunteren

- Het pinetum is dagelijks vrij toegankelijk van zonsopgang tot zonsondergang, behalve tijdens onderhoudswerkzaamheden of evenementen.
- Honden zijn niet toegestaan in het verband met de aanwezigheid van schapen.
- Op 10 december is er een kersttour en een workshop kerstkransen maken. Kijk voor meer informatie en aanmelding op www.pinetum.eu
- Eendaagse cursus Welke naaldboom is dat? Meer info: info@conifers.nl